List 8. **NOVICE** Tečaj XXXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 19. februarija 1879.

Obseg: Symphytum asperrimum, nova živinska krma. — Občni zbor družbe kmetijske kranjske 29. januarija. (Dalje.) — Sajenike bék (Korbweiden). — Kdor gozdnega semena potrobuje. — Strašansko neumno! — Moji tički. — Zapisnik 44. odborove seje Matice slovenske v Ljubljani 5. svečana. — Kaj smo? in česa hočemo? — O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko orientalno vprašanje". (Dalje.) — Črtice iz Bosne. (Dalje.) — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Symphytum asperrimum,

nova živinska krma.*)

Tako se imenuje nova rastlina za živinsko krmo, katero sem pred dvema letoma iz Angleškega prejel in potem na vrtu sadil.

Moje skušnje so te:

Že marca meseca počne rasti in izraste kmalu tako velika, da se more žeti ali kositi. Če zemlja ni zmrznjena, ta rastlina zmirom raste; letos se uže sedaj zeleno perje iz zemlje prikazuje. Ker se spomladi med vsemi rastlinami more najprej žeti, bila bi za vse take kraje, kjer spomladi krma za prešiče in druga zelenjava poide, izvrstna rastlina. Ker jo goveda rada jedó, bodo jo tudi prešiči.

V enem letu sem jo žel 5krat in sem dobil od vseh petih žetev 48 kil. Prva žetev 15. aprila mi je dala 23·1 kil od rastlin. Ker se na hektar zemlje lahko posadí 40.000 rastlin po pol metra narazen, bi se potem na leto 192.000 kil frišnega perja pridelalo, na oralu (johu) pa 110.000 kil.

Tudi drugi kmetovalci so poskušali symphytum saditi, eden na Avstrijskem, ki ga je tudi 5krat žel in zaračunal na hektar 180.000 kil.

Tudi v senci je ta rastlina dobro rastla, zato bi morebiti tudi mogoče bilo, v gozdih jo pod drevjem saditi. Naj se poskusi!

Ker se sedaj uže lahko presaja, jo imam tudi uže na prodaj in jo oddajam po 20 krajc. in više. Kdor jo želí kupiti, naj se kmalu oglasí.

Pri sajenji je treba zemljo prekopati, čem globokeje tem bolje; potem se korenike kot mazinec dolge in debele naredé in v zemljo 5 centimetrov globoko vtaknejo. Druzega obdelovanja ni potreba, ker ta rastlina ima tudi to dobro lastnost, da ves plevel zatare; koliko let na njivi trpí, to se še do sedaj ne vé, gotovo pa blizo 20 let, če ne več.

To vse so lastnosti take, da je ta nova rastlina vsestranskega poskusa vredna. Domá je v Rusiji; uže pred 90 leti pa so jo dobili na Angleško, v Avstriji pa je še le dve leti znana.

S semenom se ne dá pomnožiti, ampak le s korenikami, katere tehtajo čez 1 kilo. Al korenine se ne dadó živini za krmo, ampak samo perje. Pozimi ostane v zemlji in ni se treba bati, da bi zmrznila.

Koper 7. svečana. Jos. Kristan.

*) Rastlina latinski Symphytum asperrimum imenovana spada v tisto vrsto rastlin, ki jih pri nas gabez imenujemo. Na vrtu naše družbe kmetijske je veliko sadik za poskušnjo pripravljenih. Vred.

Občni zbor družbe kmetijske kranjske

29. januarija 1879.

(Dalje.)

Drugi predlog, ki ga nasvetuje kmetijska podružnica Vipavska — poroča dr. Bleiweis na dalje — je, naj bi zbor ukrenil peticijo do c. kr. deželne vlade za odpravo davka, ki ga občine in posamesni posestniki zahtevajo od čebel, katere se v njih kraj pripeljejo na pašo. Ker dr. Bleiweisu z ozirom na to, da na Kranjskem ni take postave, ki bi se po željah vipavske podružnice odpraviti imela (v deželnem zboru kranjskem leta 1863. je bila obširna razprava o taki postavi, pa ni obveljala) in tudi na Goriškem enaka postava ni še sankcijonirana, zato želí dr. Bleiweis, naj gospod prvomestnik podružnice vipavske razjasni, kam meri oni predlog podružnice vipavske. — Na to poroča gosp. Dolenec, da, če ostanejo sedanje razmere na Krasu, je čebeloreja vipavske doline v nevarnosti popolnega pogina, kajti za iz Vipave na Kras na pašo pripeljane čebele zahtevajo ondašnje občine silno davščino, po 30 in celó 40 krajc. za vsak panj, vrh tega pa še tudi posestnik zemljišča, kamor se panjovi postavijo, odškodovanja zahteva; vrh tega pa je ondi tudi še to predpisano, da tuji panjovi najmanj 1000 korakov morajo oddaljeni od domačih biti. Vse to je na veliko škodo Notranjcem, in še posebno, če se jim godí taka, kakor se je godila našemu prvemu čebelarju na Notranjskem, gosp. Deklevi, da so ga prišedšega s svojimi čebelami na pašo na Krasu preganjali od kraja do kraja. — Predsednik baron Wurzbach povdarja, da pobiranje nekake davščine za vžitek čebelne paše spada vsakako v privatno pravo zemljiških posestnikov, vrh tega pa bi se nobena druga postava, ki bi prosto gibanje čebelorejcem prepovedala, opravičiti ne dala. Ko so v istem smislu govorili dr. Bleiweis, dr. Poklukar in dr. Ahačič, nasproti pa gospodje Dolenec, Robič in Jerič, je bil naposled z večino glasov sprejet prestop na dnevni red. —

Dr. Bleiweis naznanja nadalje zboru, da metliška podružnica želi, naj bi družba se obrnila do

vlade, da se stanovitna zaprtija méj tacih tujih dežel vpelje, ki so gnjezdo goveje kuge. — Ker je centralni odbor to uže učinil, je s tem predlog metliške podružnice rešen. Ko dr. Bleiweis v imenu centralnega odbora nasvet stavi, naj se po predlogu podružnice metliške gosp. Jan. Barle-tu, nadučitelju v Podzemelji, za marljivo podučevanje šolske mladine v kmetijstvu in v kmetijstvo spadajočih prirodopisnih naukih, — gosp. Matiju Deutschmanu, posestniku v gorenji Loki, za umno sadje- in gozdorejo podelí častna diploma, in zbor pritrdi temu predlogu, je bila vrsta podružničnih poročil rešena.

Odbornik g. Lasnik v daljšem poročilu razlaga zgodovino gospodarstva na družbinem vrtu na spodnjih Poljanah, iz katere je razvidno, da skor zmirom je to gospodarstvo v rokah bilo kakega odbornika centralnega odbora, ki je po potrebi najemal delavce za sadjerejo, murvorejo in različne skušnje kmetijske. Tako naj tudi vprihodnje ostane — nasvetuje gosp. Lasnik v imenu odborovem — da dva ali trije gospodje iz centralnega odbora imajo nadzorstvo gospodarstva na družbinem vrtu, gosp. Skale pa, ki tù stanuje, se naprosi, da v dogovoru ž njimi izvršuje dotična opravila. — Zbor brez ugovora pritrdi predlogu.

Odbornik dr. Poklukar poroča v nadrobnem govoru, da centralni odbor namerava, od časa do časa kako loterijo osnovati, pri kateri bi dobitki bili kmetijske mašine, sadno drevje, semena, živina itd. in to vse, da se nekako živahno gibanje vzbudi med kmetovalci in osobito še med udi družbe kmetijske, ki bi nekako pravico imeli do brezplačnih srečk. Konečno stavi dr. Poklukar predlog: naj zbor dá nalog centralnemu odboru, da priprave prične za take loterije. — Gospod Dolenec toplo podpira ta predlog iz ugodnih skušinj, ki jih podružnica vipavska ima iz dveh enacih, se ve da manjših loterij, ki ji je zadnja leta napravila v Vipavi. — Ko predsednik Wurzbach še dodá, da letos pričeti s to loterijo ne bi ugodno bilo zato, ker uže dve drugi dobrodelni loteriji se letos vršite, je bil predlog dr. Poklukarjev sprejet.

Odbornik gospod Seunig poroča, da je družba kmetijska od sl. ministerstva kmetijstva dobila nalog, nadomestovati nekdanjo c. kr. deželno konjerejsko komisijo. Ker je stvar velike važnosti, se je odbor obrnil do vseh druzih kmetijskih družeb, da pozvé, kaj one mislijo o tej seji. Ker po odborovem mnenji načrt, ki ga je naredila gališka družba najbolj varuje neodvisnost družbe nasproti žebčarskemu uradu, pa družbo varuje tudi stroškov, zato nasvetuje g. Seunig, naj zbor pooblasti centralni odbor, da v smislu gališke družbe pogodbo sklene s c. k. ministerstvom kmetijstva o sprejemu konjerejskih opravil in da odsek za živinorejo, ki uže zdaj v centralnem odboru posluje, prevzame ona opravila. — Vladni zastopnik pl. Fladung zagovarja po dopisu ministerskem ustanovitev posebnega odseka za konjerejo, — dr. Poklukar pa misli, da je prvo to, da družba z ministerstvom ukrene pogodbo, in dr. Bleiweis dodaja, da današnji občni zbor vsled §. 37. družbinih pravil ne more ustanoviti posebnega konjerejskega odseka, ker to bila bi prememba družbinih pravil. — Pri glasovanji se sprejme predlog g. Seuniga.

Dr. Poklukar zagovarja potem 7. točko današnjega programa, namreč da se postava stvari za razdelitev sopašnikov in uravnavo menjalnih zemljišč na Kranjskem. Sopašniki na Kranjskem merijo blizo 300.000 oralov; ko bi bili med posamesne posestnike razdeljeni in obdelani, donašali bi vsako leto gotovo pol milijona gold. dohodkov. Zato stavi dr. Poklukar predlog, naj se centralnemu odboru nalaga, da z vsemi postavnimi sredstvi dela na to, da se dožene razdelitev sopašnikov na Kranjskem.

(Konec prihodnjič.)

Sajenike bék (Korbweiden)

ponuja grajščak pl. Rom v Kannstattu na Virtemberškem po nizki ceni: 8 sort jih našteva v svojem razglasu, med katerimi se nahaja tudi „salix pentandra“ za močvirni svet (für Moorböden). Več sort skupaj za prve poskušnje se pošiljajo po pošti (5 kil) za 5 mark. Pošiljatvi priloži grajščina tudi poduk zasajanja in obdelovanja bék. Naročnik naj napiše svojo adreso natanko.

Prijateljem sadjereje!

Bliža se zopet spomlad in z njo oni čas, ki Vas opominja, da mesta, koja so izpraznila stara in onemogla sadna drevesa, nadomestite z drugimi mladimi čvrstimi, ki bodo Vam in Vašim potomcem v korist in veselje. In kaj je lepšega, kaj koristnejšega, kakor lep sadni vrt krog hiše in pri hiši? Ako bi kedo izmed častitih bralcev „Novic“ hotel tej svoji želji ustreči, naroči naj si iz moje drevesnice takoj omenjenih drevesic. Lahko se dobí še jabelčnih drevesc od 7—9 let, češpljevih od 3—4 let, orehovih 3 leta, divjega kostanja (kacih 350 dreves) od 8—9 let starih — razen tega še breskev, in mareličnih drevesic — in vse to prav po nizki ceni. — Hvale tu ne izrekam nobene o njih, kajti „dobro blago se samo hvali“. Sezite toraj po njih Vi prijatelji sadjereje! Jožef Jarc, posestnik.

Medvodami 17. februarija.

Kdor gozdnega semena potrebuje,

ga ponuja pridelovalnica gospoda A. Grünwalda v Wiener-Neustadtu, kjer se dobí seme borovca, jelke, mecesna, smreke itd., 50 kil od 20—100 gold. Vse to seme je lanski pridelek, in trgovec g. A. Grünwald je porok zato, da vse njegovo seme gotovo in hitro kalí.

Strašansko neumno!

Kakor graški „Volksblatt“ pripoveduje, je hotel neki hlapec v Kajnaški dolini gornjega (nemškega) Štajarskega ušivemu volu uši pregnati s tem, da ga je po vsem životu s petrolejem namazal in potem zažgal, češ, da bode tako uši posmodil. Mahoma je stal vol ves v plamenu in hlev je bil v nevarnosti zgoreti, ako bi ne bili ljudje prihiteli na pomoč požar gasiti. Uboga žival je v 48 urah potem poginila. — Ljudje imajo petrolej veliko preveč za nedolžno stvar, ki pa je vendar silno nevarna, kakor pričajo mnogotere skušnje. O tej hlapčevi neumnosti ni vredno le besedo izgubiti, al svariti moramo zopet in zopet naše gospodarje, naj nikoli ne namažejo kake grintove živine naenkrat po celem životu s petrolejem, če nočejo živini s tem mazilom bolj škodovati, kakor koristiti.

Moji tički.

V tej samoti
Me nihče ne moti.

Le moji tički so, ki mi velikokrat čas krajšajo, sosebno če ima kdo tako privajene, kakor jaz. Ti tički so senice; tudi strnadom in šinkovcem potresam, al tem le po tleh, za senice imam napravljeno polico pred oknom, kamor se shajajo na kosilo in južino

al kaj govorim od kosila in južine, celi dan neprenehoma hočejo jesti. Tu vidim, koliko leto in dan pokončajo ti tički gosenic in drugih škodljivih mrčesov. Lepo jih je gledati na bližnjem drevesu, kedar čakajo, da odprem okno in jim posujem. Kakor lepo rumene bruške, da se vejice šibijo po njimi, po 20, po 30 in še več, čakajo in se usujejo na polico, kedar jim dajem jesti, pomolim roko, in kar iz roke mi jemljejo; pa ne samo na oknu, ampak tudi pred vežo. Kakor se pokažem iz veže, že frčijo okoli mene, okoli glave, in moram se odkupiti, moram vedno kaj pri sebi imeti; ko grem v cerkev, me spremijo do vrat, tam jim še enkrat dam, in hitro, ko se vrata odpro, so že spet pred cerkvijo, pomolim jim roko in hitro vsak svoj del odnese. „Star sem že, pa nisem še nikdar kaj tacega videl“ — mi je rekel neki berač, ko je videl tičke mi na roko sedati in iz rok jemati. Tudi v hosti, daleč od doma, sem pomolil roko, in priletela mi je seničica na roko.

Pa tudi tički postanejo zbirljivi, kakor kaki kujevi otroci. Včasi je dober oves, rajši imajo bučno seme, najrajši orehova jedrca. In tako se je večkrat zgodilo, ko sem pomolil roko, in ponudil bučno seme, je ena tička vzela bučno seme, a ga proč vrgla, ter me gledala, češ, daj mi kaj boljega. To se pozimi godi. Na spomlad se razkropijo, ter grejo gnjezdit po daljnem gaju, le kaka dva ali tri pari gnjezdijo v obližji. Ti mi zvesti ostanejo, kamor koli grem po vrtu, so že za menoj. Sosebno lansko leto je bila ena babica prav silna, dan za dnevom sem ji moral dajati jedrca, ko je pitala — ni mi odlegla, tako da sem bil včasi že hud nad njo. Al koliko je bilo moje veselje, ko jih speljeta, in na drevo pred okno pripeljeta — cel šop — kako cvrčanje, ko bi bil vsak raji pred drugim kaj dobil v lačni želodček; dal sem jim na polico drobno zrezanih jedrc, hitro sta jih stara pospravila in pometala mladim v odprte kljunčke.

Tako mi delajo moji tički veselje, in mi čas kratijo pozimi in po leti. Zraven tega mi drevje tako osnažijo gosenic, žužkov in drugih mrčesov, da bi najbolj marljivi vrtnar bolje ne opravil. In zdaj tudi otroci in odrašeni v svojih hišah nastavljajo jim na okna, ne kletke za vlovit, kakor poprej, ampak kakor pri meni vidijo, devajo jim na okna peške *) ali kaj druzega, kar taki tički ljubijo.

Niso pa vedno nad oknom, odletijo za kaj časa, ter se zopet povrnejo, in zdaj kako kljuvanje in tolčenje nad okni, da je kaj. In če bi jim ne hotel dati, ker so moji prijatli, moram jim dati zarad nadležnosti. Ko jih za prvo silo potolažim, potem prijazno po drevji skakljajo, čivkajo in pojo — vse je živo. — Al na enkrat postane velika tihota, ni ga nobenega ne slišati ne videti. Kam ste šli moji ljubi tički? kam ste se poskrili? zakaj ste tako hitro utihnili? kaj ste videli? Vem, kaj je vzrok. Lačni kregulj se je kakor blisk med tropo zakadil, niso ga o pravem času zapazili, bilo je megleno, drugokrat ga že od daleč zagledajo, eden začivkne, razumijo ga vsi, kaj pomeni in vsi se še o pravem času poskrijejo ter vtihnejo. Al zdaj so bili vsi „pri malci“, vsak je imel kaj, ali bučno seme, ali orehovo jedrce ali samo oves, vsi so bili zamišljeni; toraj niso nevarnega sovražnika zapazili o pravem času, in oh! prijetnega pevčka, ljubega privajenega tička, ki se mi je tolikrat na roke vsedel, ki mi je tolikrat potrkal na okno, tega ljubega tička je stisnil lačni kregulj v ostre kremplje, začivkal je še enkrat, al tisti trenutek je ropar ž njim odletel v bližnji gaj — večerjat. Žalujem, jezim se nad divjim roparjem, ne bi ga bil dal mojega tička za pet kron — ali kaj mi pomaga moja jeza? Rečem sam pri sebi: Bog je vstvaril tudi roparja, in mu ni odločil za večerjo repe ali korenja, kakor zajcu, ampak meso, in to si poišče, kjer more, kaj on mara zato, da jaz tičke tako rad imam!

P.

*) Hvale vreden zgled! Vred.

Znanstvene stvari.

Zapisnik 44. odborove seje Matice Slovenske

v Ljubljani 5. svečana 1879.

Pričujoči v tej seji so bili poleg predsednika dr. J. Bleiweisa gospodje: dr. Jarc, Krźič, Klun, Marn, Močnik, dr. Poklukar, Praprotnik kot zapisnikar, Robič, Souvan, Stegnar, Tomšič, Vilhar, dr. Zupanec in Zupančič.

Ko predsednik sklepčnost odborovo konstatira in se zapisnik zadnje odborove seje odobri, poroča tajnik:

da je Matici zadnji čas pristopilo 37 novih udov, katere odboru po imenu naznanja; odbor sprejme vse;

dalje poroča tajnik, da je dionička tiskarna iz Zagreba Matici poslala 675 iztisov „Hrvatske slovnice za Slovence“, ki jo je spisal profesor Franjo Marn v Zagrebu. Račun za tisek in papir znaša za 700 iztiskov 221 gold. 70 kr. Ker ta slovnica, kakor slovnica česka, je vsled §. 1. Matičinih pravil tiskana za prodaj, zato nasvetuje tajnik, naj Matica poplača tiskovne stroške in knjigo na svojo korist tako dolgo prodaja, da so stroški tiska in vezanja poplačani, čez to povračilo ostali iztiski pa se potem izročijo pisatelju v last. — Odbor sprejme tajnikov predlog in „slovnici hrvatski“, ki se v pisarni Matičini dobiva, določi ceno na 60 kr.;

tajnik bere pismo gosp. Dav. Trstenjaka, v katerem se za naslov častnega člana zahvaluje in Matici svoje najnovejše delo: „slovanščina v romanščini“ daruje, kar odbor radosten na znanje vzame.

Odbor zdajci določuje nagrado gosp. pisateljem, ki so sodelovali pri knjigah, katere je lani Matica na svitlo dala, in ki so se za nagrado oglasili. — Pri tej priliki poroča tajnik, da se knjige za 1878. leto ravnokar zdaj drugi pot razpošiljajo in želi, da bi se prihodnjemu občnemu zboru predložil nasvet, naj dovoli, da — gledé na teškoče, ki jih večkratno razpošiljanje knjig prizadeva pisarni Matičini v Ljubljani in poverjenikom na deželi, vrh tega pa tudi gledé na precejšnje veče stroške — se pridrži prejšnje enkratno razpošiljanje knjig koncem vsacega leta. Po nadrobni razpravi sklene odbor s tem predlogom stopiti pred prihodnji občni zbor.

O prošnjah, katere odboru za darovanje Matičinih knjig dohajajo od več strani in posebno šolskih, sklene odbor načelno, da vse takošne prošnje se vsako leto skupno rešijo proti koncu šolskega leta.

Odbornik Robič poroča v imenu gospodarskega odseka, da je natanko pregledaval in preiskaval vse Matičine zapisnike in knjige in pri tem preiskavanji našel, da Matici dolgujejo razni udje in poverjeniki, ustanovniki in letniki nekdanji in sedanji, umrli in živi blizo do 9000 gold.; ker mnogo tega dolga se ne bo moglo iztirjati, marsikaj pa vendar še rešiti Matičini blagajnici, zato nasvetuje gosp. L. Robič, naj se voli odsek peterih odbornikov, ki njegovo poročilo prevdarijo in potem konečne predloge stavijo. Odbor je pritrdil temu predlogu in bili so v nasvetovani odsek voljeni gospodje dr. Zupanec, Vilhar, Klun, dr. Po-

klukar in Robič, katerim pomagati ima tudi tajnik. Sploh se čuti potreba, da bi Matica po zgledu družbe sv. Mohora le takim udom knjige pošiljala, ki so za dotično leto plačo blagajnici uže odrajtali.

V imenu gospodarskega odseka dalje poroča gosp. dr. Poklukar, kaj in koliko se je storilo gledé nakupa neke Matici ponujane hiše. Ker odbor priznava temeljitost poročevalčevih razlogov, je prestopil o tej zadevi na dnevni red, dotične gospode pa prosil, naj še zmirom pred očmi obdržijo misel, kako bi se Matičine obligacije dale v trdno premoženje spremeniti z nakupom kakega posestva.

Prihodnji občni zbor Matice slovenske je določen na 12. dan marcija meseca. Po §. 12. društvenih pravil izstopijo letos iz odbora gospodje odborniki: dr. Jan. Bleiweis, Feliks Stegnar, Ivan Vavrů, grof Jos. Barbo, Božid. Raič, Luka Svetec, Josip Šuman in Viljem Urbas. (V „Letopisu“ za 1878. na str. 225 namesti letnice 1874 naj se bere 1878.)

Jezikoslovne stvari.

Kaj smo? in česa hočemo?

(Dalje.)

In tu bi se jaz obrnil s prošnjo na gosp. profesorja —η, naj on, ko se suče in giblje sredi živega ruskega naroda, ki mu ruske knjige, ruski časniki niso — kakor nam — nikake redkosti, izvoli — čitaje ruskega duha proizvode, ruske umotvore — pomišljati malo tudi na svoje rojake Slovence, ter od časa do časa naznanjati nam — pustivši na stran kolikor toliko uže dognano glasoslovje in oblikoslovje — kaka pravila iz sintakse, zoper katera še vedno grešimo, a sosebno najdene v ruščini dobre (kajti takih, kakor je: umozaključenje za „Vernunftschluss“, ne moremo uporabljati) izraze, zlasti naučne, kateri — izvedeni iz znanega nam korena — bi se tudi slovenščini lepo podali.

Da nam pa knjiga naša bode bolje in bolje napredovala v čistosti in da bode čim dalje tem blagodejniši vpliv imela na slovenski narod, morajo pisatelji sami marljivo učiti se drugih slovanskih jezikov, sosebno hrvatskega in ruskega, in če uže na pr. nemški znanstveni časopis „Ausland“ večkrat poudarja, da dan današnji, ko ruski učenjaki na vsem polji ljudskega znanja tako pridno delajo in toliko važnega izumevajo, mora vsak naučiti se ruskega jezika, ako hoče pregledati vsakokratno stanje kake znanosti — koliko bolj si mora rojen Slovan vtisniti to v srce.

Tako nam je po moji sodbi izobraževati in pripravljati se, da — ako kdaj napoči usodno, pomembe polno v zgodovini trenotje, v katerem nam bode res odločevati se za drug knjižni jezik (danes pogrešam uvetov ali pogojev) — nas najde ojačene in dobro opremljene, in odloka bode se ravnala po tedanji konstelaciji.

Za zdaj pa ne opuščajmo slovenske slovnice, kakor se je večina drží. Vse slovansko blago nam je na izbor, samo slovniška pravila ne, a tisto približevanje, kakoršno morebiti ima na umu g. M., da bi polagoma popustili zdaj eno, zdaj drugo posebnost, ki nas loči od Hrvatov, zdaj *v* mesto *u*, zdaj dvojíno itd. zdi se mi še najmanj priporočila vredno. Ali slovenski, ali hrvatski; samo ne mešanice! Pokojni Kurelac, mož goreče, recimo: plameneče ljubezni do vsega, kar je slovansko, hotel je tudi Jugoslovene tako združiti ter je — ko je še učiteljeval na Reki — izmislil si neke slovniške preinake, med drugimi tudi plur. gen. po starosl. vzoru, na pr. jelenov namesto jelena, znanostij namesto: znanosti (ali znanostî); ali Hrvatje se za ta nasvet niso zmenili, ampak so ga molkom v pozabo spravili ali umolčali, ako bi se smelo tako reči:

M. Cigale.

Opomnja pisateljeva. Hrvatje se niso poprijeli na pr. genitiva na *-ij*, ter se prvi njih znanstveni zavod zove še „jugoslavenska akademija znanosti in umjetnosti“ (ne: znanost*ij*, umetnost*ij*), in vendar se te med vsemi živečimi Slovani tukaj neznane oblike nekaj naših pisateljev — katere jaz v drugem iskreno čislam, v mnogih rečeh pritezaje jim — toliko strastno, kolikor — po mojem mnenji — brezrazborno držé. Izprva začeli so tako pisati, ne udostojivši nas nikake podkrepe z razlogi, ter smo jih morali ugibati. Pri tistih ženskih samostavnikih, ki jim náglas pada na končnice, kakor: kost, klop i. t., zdelo nam se je s početka, da se res sliši neki *j*, da bi torej utegnilo prav biti: trdih kost*ij*, lesenih klop*ij*; ali če smo dalje pomislili, da je pri glagolih 3. vrste v 3. osebi ednine (na pr. čas hití, človek hrepení), prav tist glas, ki ga vendar nihče ne bode izraževal z *ij*, da bi pisal: hitij, želij i. t.; spoznali smo kmalu, da si tukaj samo vobražamo *j*. A pri drugih takih samostavnikih, ki nimajo naglasa na končnicah, kakor na pr. bolezen, in katerim Metelko daje v gen. plur. tisto obliko, kakoršno imevajo v nominativu sing., na priliko vzrok naših bolez*en*, v tem ko večina menda zdaj piše po drugih Slovanih: vzrok naših bolez*ni*, — kdo bi verjel, da bi kdaj oblika *ij* zmogla in prodrla!

(Konec prihodnjič.)

Zgodovinske stvari.

O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje“ zvanem.

Piše Fr. Potočnik.

III.

(Dalje.)

Poljski državniki in pisatelji, kakor Dlugos, Miehov, oba Bielski-ja, Strihovski, Kohanovski, Tvardovski, Gavinski, Varšavicki, Paprocki, Grabovski so večkrat z grenkimi besedami kazali na sužnost južnih bratov in z gorkimi besedami spodbujali Poljsko, naj Jugoslovane osvobodi. Zanimiva v tej zadevi je l. 1587. tiskana knjiga modroslovca Klonoviča, v kateri je navdušen poziv, kojega konec se glasí: „Grozen je pogled na turško gospodarstvo. Sveti sakramenti z nogami teptani, device oskrunjene, duhovni ob glavo djani, otroci pomorjeni, matere v sužnost odpeljane, vasi požgane, hiše oplenjene, plen med pogane raznešen, brezvspešne solze vjetnikov, vpitje neusmiljeno mučenih in zaklanih bolnikov in starcev, surova poželjivost, do neba prodirajoči krik žená, mučenci prosijo za smrt, zatiralci se jim posmehujejo in jih prevzetno zasramujejo. — Da! kraljestvo hudičevo móra poginiti, in ustanoviti se morajo krščanske države; sveta Evropa naj se Ti dá nazaj, o gospod; novi Rim in mrameljnata cerkev svete Zofije naj pride v Tvojo oblast, in tam naj se poje Tvoja čast, vsemogočni Bog. Vzdigni iz prahu slavni prestol Konstantina in nekdanjih Avgustov.“ Pa vse te in enake ideje, vsi ti oklici in pozivi k složnemu postopanju Rusov in Poljakov ter drugih krščanskih narodov proti Turkom, vsi predlogi za brambo južne poljske meje, — vse je ostalo mrtva beseda. Zastonj kliče Gundolič iz Dobrovnika v svoji pesmi „Osman“ poljskega kralja Sigmunda na pomoč, nadejajoč se, da bo ostri meč poljski razklal težko sabljo Osmanovo, zastonj opeva poljskega kraljeviča Vladi-

slava, od katerega so Rusi in Jugoslovani pomoči pričakovali. Začel se je boj med „papisti“ in „šismatiki‘, in že so Poljaki sanjali o tem, kako bi si podjarmili Rusijo!

IV.

Ker tedaj turški Slovani niso imeli pomoči pričakovati ne od mogočne nemške države, ne od Poljakov, zato ni čuda, da so začeli svoje oči obračati v ono državo, kjer se je njim, od vse Evrope zapuščenim, kazal še kak up. Ta edina nada bila je — Rusija. Od Evrope zapuščeni gledali so v Moskvo. Osobito Bolgarom in Srbom bila je Moskva sedež edinega neodvisnega pravoslavnega vladarja, cara ruskega, edinega neodvisnega patrijarha. V Moskvo hodili so bolgarski, srbski in drugi pravoslavni duhovni iz Turčije, Poljske in Ogerske, škofje in mnihi, ter prosjačili za svojo cerkev. Ogromna večina Rumuncev, Bolgarov, Srbov in Grkov bila je kot pravoslavna ruskemu caru bolj vdana, nego katoliškim kraljem poljskim in ptujim rimskim cesarjem, ki jim obljubljene pomoči niso poslali.

Leta 1688. rekel je arhimandrit Izaija od svete gore Atoške: „Narodi balkanskega poluotoka ne marajo za Nemce, ki so jih zapustili, ter od njih ne pričakujejo nobene pomoči več. In v istini ubogih mučencev upanje v Rusijo ni goljufalo. Osvobodjenje tlačenih turških kristijanov bilo je od tačas do danes glavno vodilo ruskih vladarjev.“ „Za osvobodjenje turških kristijanov se bom poganjal do zadnjega dihljeja“ — pisal je tačas še mladoletni car Peter véliki patriarhu Adrianu.

Perwolf zdaj našteva v kratkih besedah dela in vojske „svete“ Rusije za svobodo podjarmljenih kristijanov. Zanimivo je, kar piše Perwolf o nekem jezuitu Gradiču, ki je naredil na cara Petra slavospev, v katerem se nahajajo ti-le stavki: „Živi, slavni car, na veke; naj raste tvoja moč in naj se množé tvoja slavna dela! Da bi doživel Nestorjeva leta, vedno zmagovalec, nikdar premagan; izvrši svoja dela in uniči turškega zmaja! Popali in posekaj nevernike, ki sovražijo resnico, pusti, naj utoné v potokih krvi! Živi in stori, da odljudni hodža ne bo več upil z minerata doli, poderi in razsuj vse mošeje. Brani čast pravoverno, reši jo iz sužnosti, da se razmnoži po tvoji hrabrosti. Bodi srečen, časten, slavljen, svetli car ruski; vladaj slavno na zemlji in v raju lesketaj se med izvoljenimi!“

Perwolf nam tukaj tudi pripoveduje, kako so se odlični Jugoslovani trudili, da bi spodbudili Rusijo k vedno večemu naporu; tako Hercegovinci: Sava Vladislavić, Mihael Miloradović, Hrvat Vitezović, črnogorski metropolit Daniel, Dobrovničan Ružić, Benečan Demetrij Teodozij, Rus Vesnjakov in drugi.

Leta 1771. je molil črnogorski metropolit Sava pri slovesnem blagoslavljanju vode v Cetinji: „Molim vse mogočnega Boga, neka On blagoslovi rusko orožje, da poviša križ in okinča našo slavjansko roko z ono slavo, kakor so jo imeli naši pradedi.“ Tukaj nahajamo neovrgljive zgodovinske dokaze, da so nesrečni Jugoslovani le od Rusije svojo rešitev pričakovali.

Leta 1784. pisali so srbski knezi dva pisma carici Katarini in Potemkinu: „Bog in Vaše Veličanstvo naj nas rešita iz težke muke in sužnosti; zato prosimo Boga ponoči in podnevi in kličemo iz globočine srcá: „ne zapusti nas mogočna carica in za Bogom edina (sic) rešiteljica krščanskega naroda, dvigni svojo težko roko nad brezbožne Osmane in maščuj nedolžno kri krščanske čede. Mi Srbi zdihujemo pod jarmom turkim, kakor nekdaj Izraelci pod igom Egipčanov. Vsemogočni Bog nas je namnožil, kakor Izraelce, dal nam je hrabrost slovanskega naroda, iz katerega izviramo, pa kaznoval nas je za naše grehe, vzemši nam naše vladarje in izročivši nas zasramovanju in pritisku naših dušmaninov. Pa v svoji neskončni milosti pokazal nam je — ko so nas drugi vsi zapustili — na severu našo edino zvezdo upanja, iz slavnega roda velikega Petra, v osebi Vašega Veličanstva, njemu v slavi enakega, in Vam hočemo biti vsi poslušni“.

Od Petra vélikega sem je Rusija, željna osvoboditi južne brate in slušajoča vpitje sorodnih narodov, v istini začela prodirati vedno bolj proti, in Petrovi nasledniki niso nikoli izgubili spred očí namér velikega prednika.

Tekom 18. stoletja se je Rusija zmagovalno borila s Turki, ter si prisvojila pokroviteljstvo nad pravoslavnimi kristijani turškimi. Rusija je srpim očesom gledala na iztok; tam je ležal grozni zmaj, kakor Lomonosov piše, in tega zmaja zamore le ruski Herkul ugonobiti, ter izhodne narode osvoboditi. Veljava Rusije je na iztoku vedno rastla. Leta 1769. izdala je Katarina II. oklic do vseh kristijanov in Slovanov, kjer jih pozivlje, naj v družbi z Rusijo napadejo sovražnika kristijanov. Leta 1788. je poklicala Katarina „vse srbske, črnogorske in druge narode slavnega slovanskega plemena, ki so z nami enega rodu“, da naj vdarijo v zvezi z Rusi po dušmaninih krščanstva.

(Dalje prihodnjič.)

Ozir po svetu.

Crtice iz Bosne.

(Dalje.)

Tako sediva pri mizi in trebiva lojeno luč, kar se odpró vrata in drug za drugim prileze kakih deset Turkov v sobo ter se vstopi krog naju. Mene to ni posebno raznenadilo, ker poznam turško radovednost. Oni si ogledajo človeka, posebno tujca; če zna njihov jezik, se pogovarjajo nekoliko ž njim, če pa ne, se menijo o njem, kako jim je všeč, pa zopet odidejo; če mislijo, da je trgovec, ga tudi prašajo, kaj kupuje ali prodaja. To navado dobro vedoč se toraj jaz nisem vstrašil, pač pa moj tovariš, ki je brž prijel za svoj revolver. Jaz ga posvarim, naj bode miren, češ, da ti ljudje niso prišli k nama iz sovražnih namenov. To sem mu rekel nemški, a brž se oglasí najbližji Turek, velikanske postave in reče svojim tovarišem: „evo, Švaba!“

Na to vsi prikimajo in skremžijo usta, slišati je tudi godrnanje, a jaz, zapazivši to, rečem hrvatski: „motite se, bratje, nisva Švaba, sva Hrvata.“

Vsi se pogledajo. Moje besede so jih bile raznenadile, a slednjič praša velikan pred mano vnovič: „Če sta Hrvata, čemu si pa ti onemu nekaj pravil v švabskem jeziku?“

„Veste, to je tako“ — se lažem jaz, da bi se jih znebil — „tudi moj tovariš je Hrvat, a je bil dolgo časa na Švabskem in je pozabil skoro svoj jezik.“

Morda bi bilo s tem vse pri kraji, a moj tovariš, že zelo vinjen, zakričí naenkrat: „hinaus, Pakasche, Gesindel!“

To pa je imelo ravno nasproten vspeh. Zopet se vstopi velikan grozeč pred me, da zdaj tudi jaz primem za revolver, in praša leskečih očí: „Kaj je rekel oni Švab? Pakaž — gesindel, to veljá nam; kaj se pravi to? To je zasramovanje.“

Jaz, videč, da se vseh Turčinov očí krvoločno bliščé in vsak sega za pas, kjer je imel prej nože in

pištole, zdaj pa nima nič ko svojo lulo, jih skušam še pomiriti in odgovorim: „ta gospod je pijan, že ne vé, kaj govori; pijanega pustite pri miru.“

Vsi se ozró va-nj s strašno zaničljivimi pogledi in besede „kavr“ jim lezejo iz škripajočih ust. Če bi bili imeli orožje, sem prepričan, da bi ga bili razrezali na drobne kosce.

Se ve, da jaz, na vse pripravljen, potegnem revolver, da bi se branil. Dolgi turčin se nekoliko umakne, potem me vnovič praša: „zakaj imaš ti, švaba, tujec, revolver, a nam domačim so vse orožje pobrali?“

„Jaz imam dovoljenje od svojega, zdaj tudi tvojega cara“, odgovorim jaz.

„A zakaj jaz, zakaj vsi mi nimamo tega dovoljenja?“ — poprašuje dalje.

„Kedar bo dežela pomirjena, ga boš tudi ti lahko dobil, če ti ga bo treba.“

„Zakaj je tebi treba orožja?“

„Da se branim, če me kdo napade; jaz sam ne napadem nikogar.“

„Česa iščeš tukaj?“ — poprašuje dalje.

„Was reden Sie denn so viel mit dem Gesindel da?“ — se zadere moj tovariš nad mano, ker mu je moj pogovor uže predolg — „schiessens den Kerl nieder — oder thue ich es“.

„Kaj je rekel ta Švab?“ — vpraša vnovič dolgán in vseh očí se zopet zasvetlé hude jeze.

Jaz sem v hudi zadregi, zato mu glasno rečem, da, če mu je življenje ljubo, naj bo tiho. Turki pa ne čakajo več mojega odgovora, ampak deró ven ter po stopnicah doli, kjer se začne živahen razgovor. To je tudi mene prestrašilo, zato sem tovarša ostro zavrnil zavoljo njegovega obnašanja. Mož komaj še gleda, ne odgovori nič, le svoj revolver drži v pesti; jaz mu ga iztrgam ter njega samega vlečem na posteljo, kjer je brž ob vso zavednost.

Komaj sem bil to storil, kar priteče krčmarica vsa razburjena v sobo in zatarna: „Za milega Boga, gospodine, kaj ste naredili! Spodej je vse polno Turkov, vaš kočijaž je uže pobegnil, moj mož pa tekel po vojake. Oh, da bi le brž prišli! — S čim ste Turke tako razdražili?“

„Jaz jih nisem, le moj tovariš tam-le“ — odgovorim jaz. „Se li bojite, da bi se kaj hudega ne zgodilo?“

„O, da, da! Bog varuj nam streho!“ — zdihne žena, vzame luč in gre po stopnicah doli, jaz ostanem v temi.

Na, to imaš! Vse to zavoljo budalosti Nemca, ki zaničuje vsacega, kogar ne razumi. Se ve, da o spanji ni govorjenja več, s hiše tudi ne morem, ker je spredej vse polno Turkov, to vidim skoz okno, na drugi strani, kjer je stena streha, pa teče voda.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Nesreča v Oseškem rudniku in Toplicah na Českem.* Dne 10. t. m. je hotel delavec v Oseškem rudniku nasekati novo steno premoga, a na prvi mahljej buti va-nj močen curk vode, ki ga na tla podere. Jama se začne silno naglo polniti z vodo, tako, da se niso mogli rešiti vsi delavci, katerih je bilo čez 100 v rudniku, marveč jih je 24 utonilo. Kmalu so bile tudi druge jame rudnika zalite in zdaj je vse pod vodo, kopanje premoga popolnem ustavljeno in čez 1000 delavcev zdaj brez dela in zaslužka. Voda še ni vpadla, tudi nesrečnih utonjencev še niso dobili. Zdaj ugiba posebna komisija, kako bi se dala voda odpraviti. — Brž po tej nesreči se je zgodila druga v Toplicah na Českem; ker se je namreč voda razlila v rudnik, so tam vsahneli vrelci. Če ne bodo več tekli, pride mesto na beraško palico, ker ondi vse le od kopelj živi. Komisija, ki to reč preiskuje, do zdaj ni našla še nobene pomoči.

Naši dopisi.

Z Dunaja 17. sveč. — Slovenci smo si osnovali tukaj društvo, kateremu je imé: „slov. literarno društvo“ in katerega odbor so objavile uže zadnje „Novice“. Društvu je namen: gojiti slovensko slovstvo in vaditi se vednosti in umetnosti izimši politične tendencije. Ta namen doseza društvo: a) z berili vednostne in lepoznanske vsebine; *α*) berila pa morajo biti izvirna ali pa vsaj taka, da pisatelj svoje misli podaje na podlogi drugih spisov, *β*) vendar se ne izjemajo tudi dobri prevodi, *γ*) v zborih se pogovarjajo društveniki o vseh prikaznih na polji vednosti in umetnosti; b) z izdajanjem knjig; c) z naročevanjem knjig in časnikov. — Društveniki smejo biti samo Slovenci, in so ali ustanovniki, podporniki, redni udje, častni udje in dopisujoči udje. Ustanovnik je vsakdo, kdor podari društvu 10 gold. Podporniki plačujejo društvu 2 gold. na leto. Redni udje morejo biti samo omikani Slovenci, kateri delujejo ali nameravajo delovati na polji slovenske vednosti in umetnosti. Dopisujoči udje so slovenski pisatelji, kateri pošljejo društvu kak spis v rabo. Častni udje so zgolj slovenski pisatelji, kateri imajo zasluge za slovstvo. Društvo ima redne zbore, redne in izredne glavne zbore. Redni glavni zbor je vsako leto enkrat in sicer meseca novembra. Društvo zboruje na mesec dvakrat, oziroma na potrebe trikrat ali štirikrat. Na vsakem zboru mora biti berilo ali pogovor o kaki prikazni, ki je na polji literature in umetnosti na dnevnem redu. O počitnicah ne zboruje društvo. Društvo napravlja tudi slovesnosti. — V „spomenici“ svoji, ki jo društvo ravnokar razpošilja s pravili društvenimi vred povdarja odbor — in res po pravici — sledeče: „Pri Slovencih so zaradi daljnega razvoja jezikovega ravno v sedanjem časi velike zmešnjave. Nekateri hočejo pustiti slovenščino in se poprijeti iz katerega koli namena ali dobička rajši kacega druzega slovanskega jezika; drugi pa mešajo domači jezik brez vsacega načela z drugimi slovanskimi jeziki in sicer tako, da ravno po tej poti bi moral naš jezik izgubiti svoj pravi, naravni značaj. Vsak jezik je za se celota ter se mora razvijati po svojih lastnih zakonih, ne pa po kakih drugih, kateri niso primerni njegovemu organizmu. Po takem naj se razvija tudi slovenski jezik po svoje. Kakor ima do zdaj svojo zgodovino in v njej bolj ali menj naravno življenje, ravno tako mora se nadalje razvijati po svojih notranjih močéh. Samo taka pot ga privede do zaželene popolnosti. In dasi se tudi jezik mora zaradi lastnega življenja oddaljevati od svojih sorodnih bratovskih jezikov, vendar si ohrani vse one moči, ki so potrebne njegovemu daljnemu razvoju. In to je prvo. Zato se bomo mi potezali po takih načelih za milo slovenščino in bomo skrbeli, da si pridobi in ohrani tudi za bodoče čase trdno in stanovitno življenje, veljavno, častno in dostojno mesto v naši literaturi. Nihče nam ne sme izpodrivati naše mile slovenščine iz literature, ker z njeno smrtjo umrl bi tudi narod slovenski.“ Program je hvalevreden.

Iz Zminca pri Škofji Loki 18. sveč. — Kar je 15 let prav bilo, ni zdaj več prav! — Tako hoče, tako veleva gospod okrajni glavar Derbitsch, ter tako sam sebe dementira. Včeraj namreč je imela, kakor brez ugovora vsa prejšnja leta, v Škofji Loki nova občinska volitev biti. Predno se je pa volitev 3. razreda začela, pride okrajni glavar g. Derbitsch in zahteva pojasnila, ker je naša podobčina (Zminc) z mestom sklenjena,

zakaj zminška srenja tudi danes z meščani vred ne voli. Na odgovor županov, da je zdaj že 15 let zmiraj zminjska srenja pred volitvijo mesta za se 6 odbornikov in 6 namestnikov volila, je okrajni glavar se sklicaje na §. 13. o. p., opomnil, da sicer ne brani volitve izvršiti, da bi jo pa moral potem kot „l. f. Commissär" za nepostavno vreči. Čudno, da tega ugovora 15 let nismo slišali, včeraj pa! — Na to je g. župan volilcem glavarjev izrek naznanil in jih domu spustil. Tedaj je volitev sistirana in treba bo na novo volilne liste sostaviti. Volitev se bo tedaj zavlekla kakih 6 do 8 tednov.

Iz Tržiša na Dolenjskem. — Pri novih volitvah je bil za župana Janez Okorn, posestnik iz Tržiša, izvoljen; za svetovalce pa so bili izbrani Alojzij Plantarič, Josip Johant in Anton Pelko.

Iz Lahovič pri Vodicah 3. sveč. M. B. *) — Nemila smrt nam je 27. dne u. m. vzela čast. gosp. Valentina Severja, bivšega vojaškega duhovna, zdaj v pokoji na spodnjem Brniku bivajočega. — „Novice" imajo prav, da se večkrat spominjajo na nadloge kmetijskega stanu in da skušajo podpore mu nakloniti v sili, kajti res žalostno človek z glavo maje, če bere v „Laibacherici", da toliko sekucijskih dražeb stoji vsak dan v njenem listu, po katerih gre kmetija za kmetijo na kant. In vendar bi včasih mogoče bilo celo rodbino s 35—45 gld. rešiti pogina. Mnogokrat se posestva rubijo za prav male zneske; ali odkod hoče zarubljeni gospodar dobiti tudi majhno svoto, če v njegovi okolici nobeden nima denarja, v ljubljanski hranilnici pa ga je kmetu tudi težko dobiti. Zato bile bi res po deželi majhne posojilnice ali založnice živa potreba.

Iz Ljubljane. — Na drugi strani poročamo o novem ministerstvu, ali prav za prav starem, ker razen grof Taaffe-a ostali so vsi prejšnji. Da nam Slovencem dr. Stremayr na čelu ministerstva nikakor ni priljubljen, o tem je le en glas; zato smo stikali po različnih dunajskih in druzih časnikih, radovedni, kaj ti pravijo o ponovljenem ministerstvu, in našli smo, da ne zadovoljuje nikogar: ustavoverne stranke zato ne, ker ona v Taaffe-u vidi nakano, poskušati porazumljenje s Čehi in konservativno stranko, — konservativne stranke in Slovanov pa tudi ne in zato ne, ker večina prejšnjih mož ostane v novem ministerstvu, grof Taaffe pa ni mož, ki bi potrebno borbo začel z nemškimi ustavoverci. Gotovo po vsem tem tedaj je, da to po tolikih variacijah ustanovljeno ministerstvo ne bo imelo dolzega obstanka in da je le provizorno, da zastopa vlado pri razpravi državnega proračuna in opravlja medčasna vladna opravila. Kaj pa potem? V ljubi naši Avstriji, kjer je tudi nemogoče mogoče, ni moči nikomur proroku biti!

— (*V seji družbe kmetijske 16. dne t. m.*) je predsednik baron Wurzbach pozdravil nove 3 odbornike gospode: Murnika, Jerića in Robiča ter izrekel prepričanje, da bodo radi pospeševali korist domovine na kmetijskem polji. Potem so se odborniki razvrstili v 5 odsekov. — Ker ima po sklepu občnega zbora kmetijska družba o priliki sreberne poroke Nj. Veličanstvoma pokloniti adreso, so bili v odsek, ki naj načrta adreso, voljeni gg. baron Wurzbach, dr. Poklukar in dr. Janez Bleiweis. — V odsek, ki ima načrt v občnem zboru sklenjene peticije za odpravo davkovskih iztirjevalcev izdelati, sta bila izvoljena odbornika pl. dr. Maks Wurzbach in L. Robič. — Živahna razprava se je vsled dopisa c. kr. deželne vlade od 7. dne t. m. sukala okoli vprašanja, kako naj se ustanovi odsek za pospeh konjereje, ki ima prevzeti opravila bivše c. kr. deželne konjerejske komisije; naposled so obveljali sledeči sklepi: 1) ves centralni odbor se konstituira za konjerejni odsek, 2) odbor tega odseka pa so: baron Wurzbach, Seunig, Murnik, dr. Ahačič in dr. Bleiweis, 3) to se naznani c. kr. deželni vladi s prošnjo za začasno dovolitev 100 gold. povračila za upravne stroške.

— (*Iz seje deželnega odbora dne 14. t. m.*) Sklenilo se je, da se diskonto ali odbitek za izplačevanje izsrečkanih obligacij kranjske zemljišne odveze pred postavnim obrokom zniža od 5 na 4 odstotke, in kako naj se gotovina deželne blagajnice, katera se ne potrebuje prec, plodonosno porabi; — deželni odbori v Celovcu, Gradcu in v Pragi se naprosijo, da naznanijo svoje izkušnje v zadevi režije, to je, postrežbe in hrane v tamošnjih norišnicah, po katerem načinu je tam režija vpeljana, ali je v lastnem gospodarstvu ali v najemu; — deželnemu računovodstvu se naroči, da obračune raznih zakladov za leto 1878. in proračune za leto 1880. predloži do 1. aprila; — razpiše se služba enega sekundarija v deželni bolnišnici, en sekundarij se pa bode le za čas potrebe provizorično v službo vzel; — razglas ministerstva za pravosodje, da se občina cirkniška ne more dati pod okrajno sodnijo v Ložu, vzame se na znanje in objavi županstvu te občine; — dopis deželnega predsedstva, da je sklep deželnega zbora zarad pobiranja 20% priklade na direktne davke in na vžitnino leta 1879. za deželni zaklad, zadobil cesarjevo potrjenje, vzel se je na znanje; — sklene se, da se dedeželni odbor obravnave zarad naprave železnega mostú čez Savo pri papirnici v Medvodah 17. dne t. m. vdeleži po svojem odborniku gosp. vitezu Gariboldi-u.

— (*Vabilo k petnajstem občnem zboru „Matice slovenske"*) 12. marca 1879. l. ob 4. uri popoludne v čitalnični dvorani v Ljubljani. Vrsta razgovorov: 1. Predsednikov ogovor. 2. Tajnikovo poročilo o odborovem delovanji od 1. januarija do konca decembra 1878. l. 3. Račun od 1. januarija do konca decembra 1878. leta. 4. Proračun od 1. januarija do konca decembra 1879. leta. 5. Volitev treh udov, da pregledajo, presodijo in potrdijo odborov račun o novčnem gospodarstvu vsled §. 9. Matičinih pravil. 6. Odborov nasvèt o enkratnem razpošiljanji društvenega „Letopisa". 7. Razgovor o zaostalih letnih doneskih letnih družabnikov in ustanovnih članov „Matice Slovenske". 8. Nasvetje posameznih udov. 9. Volitev 9 novih odbornikov, in sicer namesto onih, ki vsled §. 12. Matičinih pravil izstopijo iz odbora, in so gg.: dr. Bleiweis J., Stegnar Felika, Vavrů Ivan, Barbo Josip, grof, Raič Božidar, Svetec Luka, Šuman Josip, dr. Ulaga Jos., Urbas Vilj.

Opombi. a) Pri volitvah odbornikov Matice slovenske vštevajo se tudi volilni listi takih družabnikov, ki sicer niso mogli sami k zboru priti, pa so vendar volilne liste z lastnoročnim podpisom odboru poslali tako, da ni suma zarad kake prevare (§. 11. Mat. prav.).

b) Račun za preteklo, proračun za prihodnje leto in volilni listi se razdelé nazočim gg. družabnikom.

— Odbor, ki vodi dobrodelno loterijo na korist tukajšnji hiralnici in dekliški sirotnišnici, nam je izročilo 1. zaznamek dobitkov, ki jih kaže 216, med katerimi nekateri izvrstno lepi. Vrednost vseh dozdaj prejetih dobitkov znaša okoli 2000 gld. — Kdor jih videti hoče, jih za majhno vstopnino 5 krajc. vidi razstavljene v hiralnici.

*) Kar se tiče pobotanja ruskega lanú z jabelki, ne more biti, zato, ker družba kmetijska mora naročeni lan z gotovino poplačati. — Lepa hvala za ponujane nemške spise; mi imamo cele kupe tacega blaga tukaj, Vam bi pa prepisavanje ali celó prestavljanje v slovenski jezik veliko truda prizadjalo. Vred.

— Gosp. dr. Martinjak, svetovalec više deželne sodnije v Gradci, je po dolgem bolehanji umrl. Ranjki, leta 1848. po dovršenih študijah prišedši iz Dunaja, je bil eden najiskrenejših narodnih buditeljev v Ljubljani.

— (*Miroslav Hubmajer*) je še vedno v Macedoniji, kjer kot pomočnik generala Črnajeva organizira čete ustajnikov, ki se zmiraj množé. Turčija ne bo še imela mirú, dokler vsi podjarmljeni njeni narodi ne bodo prišli do tistih človeških pravic, katere so dosegli zdaj uže Bolgari, Bošnjaki in Hercegovinci.

— Tako „pasjega“ vremena kakor je to zimo, pač stari ljudje ne pomnijo. Južni vetrovi, dež, blisk, sneg, potres — vse na en dan. Ni čuda tedaj, da cela Ljubljana „kašlja“.

— „Wärst nit aufi gstiegen, wärst nit obe gfolln“ — tako prof. Heinrich zdaj sam sebe lahko opominja, ko vidi, kako — pozabljeno zdaj na svitlo hodi. Glej dopis „iz Opave“ v včerajšnjem „Slovencu“.

— (*„Brenceljna“ št. 3*), ki je prišla v soboto na svitlo, ima poleg obilno mikavnih stvarí na zadnji strani 4 prav satirične podobe, ki kažejo, kako bi imelo v Ljubljani biti, če bi slovenski jezik prišel do svoje prave veljave; spoštovan bi bil namreč ne le pri gospodi povsod, marveč tudi pri uradnikih. Sploh se „Brencelj“ zdaj posebno podviza z rednim izhajanjem, kar je naročnikom gotovo prav po volji.

— (*V čitalnici*) bo jutri zvečer, kakor uže naznanjeno, posebna zanimiva veselica — po zgledu čeških zabav.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Vladna „Wien. Zeit.“ je v nedeljo objavila novo ministerstvo, v katerem pa — razen enega (grofa Taaffea) — nahajamo vse stare ustavoverne. Zmirom in zmirom se je slišalo, da so sedanji ministri „regierungsmüde“ — trudni, in da kot „harmonisches Ganzes“ odstopijo vsi; al zdaj so se odpočili zopet vsi razen kneza Auersperga in dr. Ungerja, ki sta ostala mož beseda s svojo odpovedjo. Knez Auersperg je imenovan za predsednika c. k. višega računarstva, dr. Unger pa odlikovan z velekrižem Leopoldovega reda. Današnji ministri so tedaj: dr. Stremayr je ostal minister za nauk in bogočastje, poleg tega pa je dobil predsedstvo (Vorsitz) v ministerskem svetu, — grof Taaffe, bivši ces. namestnik na Tirolskem, je prevzel ministerstvo notranjih oprav, — dr. Glaser je ostal minister pravosodja, vitez Chlumecki minister trgovine, baron de Pretis finančni minister, Horst minister domobranstva, grof Mansfeld, minister poljedelstva, Poljak dr. Zemialkovski pa minister za Galicijo. — Ministerstvo Streemayer-Taaffeovo je zdaj uže 11 od početka ustavne Avstrije. — Če pomislimo, da po postavi od 22. srpana 1868. leta dobí vsak minister, kedar odstopi (naj je dolgo ali kratko služil, naj odstopi sam po svoji volji ali je odpuščen) po 4000 gld. mirovine (penzije), vdova njegova pa, če on umrje, po 1000 gold. penzije, in če soštejemo vse bivše ministre, katerih je blizo 60, se razvidi silno breme, ki ga državi nakladajo ti možje.

— Zbornica poslancev je začela malo po malo zopet delovati. — Delegaciji ste pa sklicani na 27. dne t. m. v Budapešt.

— Za srebro so pretekli dobri časi! Bankovce po 1 gold. in 5 gold. bode banka polagoma nazaj potegnila in sreberni denar pride zopet na dan. Uže dobivajo podružnice avstro-ogerske banke več sodčekov srebernega denarja, da ga izdajajo pri izplačevanji. — Radovedni smo, ali pride pač srebrá res veliko na dan?

— Gosp. Fr. Šuzelka, urednik dobro znanega, Slovanom in vsem narodom pravičnega tednika „Reform“, je zdaj o svoji bolezni od protestantovske vere prestopil h katoliški.

Iz Trsta. — Vendar se bo to, kar je v Ljubljani že več let, zgodilo tudi v Trstu, s 1. julijem se bo namreč popustila najdenišnica po postavi, ki je zadobila že Najviše potrjenje. Koliko bo s tem prihranjenih stroškov vsem sosednjim deželam, ki so morale dozdaj plačevati za nezakonske otroke v tej najdenišnici rojene ali tje prinešene, to bo lahko proračunal vsak, kdor ve, da je vsako leto veliko nezakonskih žensk hodilo tje rodit. Zato so se vse sosednje dežele, posebno kranjska, uže večkrat obrnile do mestnega magistrata tržaškega, da bi ta ženskam potuho dajoči zavod odpravila, pa dolgo je bilo vse brez vspeha; zdaj se bo pa vendar zgodilo in to je prav.

Z Rumunije. — Ves prepir med rumunsko in rusko vlado je zdaj končan, sporazumljenje popolno tako, da je na tem kraji vzhodno vprašanje rešeno v obojno zadovoljnost. Rusija obdrží Besarabijo, Rumunija pa Dobružo dobi za njo.

Z Bosne. — Iz Broda se poroča, da je tam zdravje slabo, posebno vročinska bolezen in krč pobirata ljudí prav naglo. Sreča, da se je grdo vreme zeló spremenilo, kar bo gotovo veliko pomagalo. Barake za bolnike, katere je izdelal gosp. L. Tavčar iz Ljubljane, so uže postavljene in prav lepo ter primerno izdelane. Ljudi s konji prihaja še vedno z vseh krajev, še celó z Rusije.

S Petrograda. — Vladni list je 15. t. m. razglasil carov manifest, ki naznanja, da je mir s Turčijo za trdno sklenjen in vsa armada poklicana domú. Posamesnih točk mirovne pogodbe je 12, med njimi najvažnejše so te-le: Določbe mirú svetoštefanskega, ki po berolinski pogodbi niso bile spremenjene, ostanejo v veljavi; — razen odstopljenih dežel plača Turčija vojne odškodnine 802 milijona in 500.000 frankov, razen tega 26 milijonov in 750.000 frankov odškodnine ruskim podložnikom v Turčiji za vse, kar so med vojsko pretrpeli; potroški za turške vojne vjetnike na Ruskem se bodo pozneje določili po komisiji in morajo poplačani biti v 21 obrokih; — prebivalci Rusiji odstopljenih dežel imajo pravico odločiti sami, kake narodnosti hočejo biti; onim, kateri hočejo izseliti se v Turčijo, se dovoli obrok, v katerem lahko prodajo svoja posestva; če se pa v tem obroku ne izselijo, postanejo ruski podložniki; — osebe, ki so med vojsko služile nasprotniku, se na obeh straneh pomilostijo, ravno tako one, ki so bile novejši čas v Rumeliji zajete ali obsojene; — vse pogodbe, ki so bile med vojsko ustavljene, stopijo vnovič v veljavo, Turčija mora sama gledati na to, da se vsaka ruskim podložnim v Turčiji ugodna razsodba izvrši. — Ta pogodba ima od obeh carov v 14 dneh zadobiti svoje potrjenje.

Žitna cena

v Ljubljani 15. februarija 1879.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 6 fl. 50. — banaške 8 fl. 43 — turšice 4 fl. 60. — soršice 6 fl. 80. — rži 4 fl. 34. — ječmena 5 fl. 63. — prosa 7 fl. 5. — ajde 4 fl. 50. — ovsa 3 fl. 60 kr. — Krompir 3 fl. 21 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.